

МОЖЛИВІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

І. Грубінка, к. е. н.

Львівський національний аграрний університет

Постановка проблеми. Зміни в макроекономічному середовищі країни, безумовно, впливають і на способи підтримки нею економічної активності суб'єктів підприємницької діяльності різних розмірів, форм власності і галузевої належності. Очевидно, що негативні тенденції, пов'язані зі зменшенням ВВП, зростанням рівня інфляції, девальвацією національної грошової одиниці та деякими іншими процесами, впливають і на стан державної підтримки підприємств. Прогнозованими, враховуючи перелічене і потребу у структурних реформах всієї економіки, є зміни механізмів такої підтримки, зокрема й аграрних підприємств, насамперед для поліпшення їх ефективності й прозорості надання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці аналізу і вдосконалення способів державної підтримки підприємств, в тому числі аграрних, присвячені праці М. Дем'яненка [3], О. Гудзь, С. Колотухи [4], Я. Гончарук [1], Р. Слав'юка, С. Онисько, О. Непочатенко [5], Б. Луціва та ін. Зокрема О. Гудзь зазначає: «Кредитний механізм, навіть за умов досконалої конкуренції не здатен повною мірою забезпечити потребу аграрних підприємств в кредитних ресурсах» [2, с. 57]. Ми погоджуємося з цим твердженням і хотіли б зазначити, що у більшості країн світу існують програми фінансової, в тому числі кредитної, підтримки господарств.

Постановка завдання. Мета нашого дослідження – показати деякі аспекти можливого вдосконалення державної підтримки кредитного забезпечення аграрних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Функціонування економічних суб'єктів у певних секторах економіки тісно пов'язане з державною підтримкою їхньої діяльності. Одним із таких секторів є аграрний сектор, підприємства якого через об'єктивні причини (сезонність, залежність від природно-кліматичних умов та ін.) мають високі фінансові ризики діяльності, однак при цьому їхнє функціонування для країни є надзвичайно важливим, оскільки забезпечує її продовольчу безпеку, зайнятість населення, надходження готівкової виручки та ефективне використання природних ресурсів. Тому, як ми вже зазначали, більшість країн світу здійснюють пряму чи опосередковану фінансову підтримку аграрних підприємств, особливо в частині кредитного забезпечення, на що насамперед впливають сезонний характер виробництва і значна потреба в капітальних вкладеннях.

Така фінансова підтримка здійснюється на основі механізму здешевлення кредитів, який, судячи з останніх заяв керівників уряду, зараз є одним із пріоритетних напрямів підтримки господарств, на котрий навіть у важких умовах бюджетного секвестрування 2015 року виділили 300 млн гривень. Безумовно, цей механізм не є досконалим, в ньому протягом його існування присутня низка недоліків, але стрімка девальвація гривні і бажання НБУ стримати спричинену цим інфляцію показали основний недолік – прив'язку у здійсненні відшкодування за гривневими кредитами до облікової ставки НБУ, різке підвищення якої до 30% зробило функціонування механізму компенсації практично нереальним, оскільки сама компенсація передбачена в розмірі подвійної облікової ставки, тобто зараз – 60%. На щастя, поки що таких ставок за кредитами для юридичних осіб не спостерігаємо. Ба більше, такий рівень ставок, безумовно, вказував би на економічний колапс у країні і потребу в повному оновленні її фінансової системи. Ми не ставили собі за завдання обґрунтування того чи іншого розміру облікової ставки, вона є регулятором макроекономічних процесів у країні (передусім інфляції), а її встановленню передують низка обґрунтованих розрахунків. На нашу думку, вказана дилема є насамперед причиною внести деякі зміни у механізм кредитної компенсації, точніше в законодавство, яке його регламентує, з метою відміни прив'язки розміру компенсації до облікової ставки, особливо з огляду на різке зростання питомої ваги гривневих кредитів, спричинене непрогнозованістю валютного курсу.

Такі зміни повинні не тільки усунути наявні недоліки, а й забезпечити від їх виникнення в майбутньому. Тому ми вважаємо, що доцільною є зміна ставки компенсації, її прив'язка до показників, які характеризують використання підприємством кредитних ресурсів. Це дало б змогу не тільки зняти існуючі протиріччя, а й поліпшити ефективність використання кредитних ресурсів, оскільки саме від цього залежатиме можливість отримання компенсації. Важливою також є диференціація ставки відшкодування залежно від цілей, а відповідно й термінів використання кредиту. Оскільки, очевидно, один і той самий показник не може характеризувати ефективність використання довго- і короткострокового кредиту.

Довгострокові кредити використовують для фінансування основного капіталу, відповідно доцільно як розмір компенсації використовувати, можливо, один із таких показників ефективності використання основних засобів, як чиста теперішня вартість (NPV), індекс рентабельності інвестицій (PI), внутрішня норма прибутку (IRR). З практичного погляду (абсолютне значення, можливість відображення у відсотках), ми схилиємось до використання показника індексу рентабельності інвестицій.

Короткострокові кредити отримують для фінансування оборотного капіталу, забезпечення безперервності виробничого процесу виготовлення продукції. Тому можливим показником компенсації таких кредитів є приріст виробництва у періоді, коли вони були використані. Для об'єктивної оцінки зростання у різних роках цей показник потрібно виводити у базових цінах певного року, що не викликати труднощів (так, скажімо, практикується в органах

статистики). Також, на нашу думку, доцільною є прив'язка відшкодування до кредитів підприємства, що дало б змогу не тільки збільшити обсяги довгострокового кредитування, а й точніше визначити суми фінансування програми компенсації під час формування бюджету.

Висновки. Кореляція розміру державної допомоги підприємствам до інструментів макроекономічного регулювання в умовах незадовільного економічного розвитку може стати недоліком, що гальмує її отримання. Особливо зараз це помітно на прикладі фінансової підтримки аграрних підприємств через механізм здешевлення кредитів. На нашу думку, доцільно застосовувати показники ефективності використання кредиту залежно від терміну, на який його залучають. Визначення цих показників чи виведення на їхній основі певних інтегральних коефіцієнтів є важливим аспектом майбутніх досліджень, що допоможе поліпшити стан кредитного забезпечення аграрних підприємств.

Бібліографічний список

1. Гончарук Я.М. Фінансово-кредитне забезпечення агропромислового комплексу регіону та основні напрямки підвищення його ефективності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Я. М. Гончарук. – Харків, 2008. – 22 с.
2. Гудзь О.Є. Державна програма фінансової підтримки підприємств АПК через механізм здешевлення кредитів / О. Є. Гудзь, А. В. Сомик // Економіка АПК. – 2008. – № 11. – С. 54–63.
3. Дем'яненко М.Я. Проблемні питання державної політики фінансової підтримки сільського господарства / М.Я. Дем'яненко // Економіка АПК. – 2011. – № 7. – С. 68–75.
4. Колотуха С. Розвиток земельних відносин та їх фінансове забезпечення в аграрному секторі економіки / С. Колотуха, І. Коваленко // Банківська справа. – 2012. – № 2. – С. 19–27.
5. Непочатенко О.О. Державна підтримка підприємств АПК через удосконалення системи кредитування / О. О. Непочатенко // Економіка АПК. – 2008. – № 8. – С. 95–100.

Грубінка І. Можливі напрями вдосконалення державної підтримки кредитного забезпечення аграрних підприємств

Розглянуто недоліки прив'язки державної допомоги до інструментів макроекономічного регулювання. Показано важливість аграрного сектору в економіці країни й особливості його функціонування. Розглянуто заходи державної підтримки кредитування аграрних підприємств. Проаналізовано можливі шляхи вдосконалення діючої програми часткової компенсації вартості кредитів аграрних підприємств. Окреслено майбутні перспективи подальших досліджень за тематикою.

Ключові слова: кредит, аграрні підприємства, державна підтримка, ефективність, кредитне забезпечення, кредитні ресурси, компенсація.

Grubinka I. Possible directions in improvement of state support credit insuring

In the article we considered the disadvantages of linking state aid to the instruments of macroeconomic regulation. It is showed the importance of the agricultural sector in the economy and especially its operation. We also considered measures of support lending farms. The possible ways of improving the current program of partial compensation cost loans farms are analysed. It is outlined the future prospects for further research by the subject.

Key words: credit, agricultural enterprises, government support, efficiency, provide credit, loans, compensation.

Грубинка И. Возможные направления совершенствования государственной поддержки кредитного обеспечения аграрных предприятий

Рассмотрены недостатки привязки государственной помощи к инструментам макроэкономического регулирования. Показана важность аграрного сектора в экономике страны и особенности его функционирования. Рассмотрены меры государственной поддержки кредитования аграрных предприятий. Дан анализ возможных путей совершенствования действующей программы частичной компенсации стоимости кредитов аграрных предприятий. Определены будущие перспективы дальнейших исследований по тематике.

Ключевые слова: кредит, аграрные предприятия, государственная поддержка, эффективность, кредитное обеспечение, кредитные ресурсы, компенсация.